

Ter Horst

neem ik aan dat de minister wel bij haar toezegging blijft.

Minister **Ter Horst**: Ja, zo flauw zijn de leden van het kabinet niet. Als wij zeggen dat wij iets willen leveren, doen wij dat los van de vraag of de motie wordt aanvaard. Hoewel de motie waarschijnlijk toch wordt ingediend, kan het misschien helpen om in de toekomst discussies zoals in de commissie zijn gevoerd, te voorkomen. Niet dat ik die discussies erg vind, maar het zou wel tijd schelen. Wellicht dat het de Kamer dan toch de informatie oplevert die zij graag wil hebben.

De heer Brinkman heeft in het algemeen overleg gerefereerd aan een gebeurtenis in maart 2007, namelijk een bezoek van een lid van de aan de ETA te relateren Baskische jongerenorganisatie SEGI als gastspreker in het krakerspand Vrankrijk te Amsterdam. Hij heeft daarover overigens eerder Kamervragen gesteld. Die zijn ook beantwoord. Het is van belang om hier nog te zeggen dat mede door recente wetswijziging de huidige wet- en regelgeving voldoende mogelijkheden geeft om op te treden tegen activiteiten van dit soort organisaties en tegen de organisaties zelf. De letterlijke tekst van de wet heeft de heer Brinkman in de beantwoording van de vragen gekregen. Ik zal die hier niet herhalen. Ik voeg eraan toe dat er op dit moment naar aanleiding van het aannemen van die wet op 1 februari 2007 afspraken worden gemaakt tussen het lokaal bestuur, OM, politie, IND en AIVD hoe daar precies mee om te gaan. Ik snap in dat verband het punt over de burgemeester. Het gaat er niet alleen om dat de burgemeester kan ingrijpen als er een dreiging is van verstoring van de openbare orde, maar dat ook op grond van het strafrecht kan worden opgetreden. Dus ook het Openbaar Ministerie kan op grond van de activiteiten die worden gepleegd, zeggen dat iets niet kan, dat mensen ermee moeten ophouden of uit Nederland moeten worden verwijderd. De opvatting van het kabinet is dat het verzoek overbodig is en dat is een reden om aanvaarding van de motie te ontraden.

De heer **Brinkman** (PVV): Dus u vindt het correct dat volgens de huidige regelgeving een vertegenwoordiger van een terreurorganisatie die op een Europese terreurlijst staat, in Amsterdam welkom wordt geheten, op de uitnodigingslijst staat, daar het woord voert over zijn ideeën en denkwijze en het ronselen van geld en het ronselen van mensen. Dat vindt u dus goed. U vindt het dus correct dat regelgeving zo moet zijn dat mensen hier gewoon binnen kunnen komen? Begrijp ik dat goed?

Minister **Ter Horst**: Nee, dat begrijpt u niet goed, mijnheer Brinkman. Dat heb ik ook niet gezegd. Ik heb gezegd dat zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk kan worden ingegrepen. Wil je echter strafrechtelijk ingrijpen, dan moet daarvoor wel een juridische basis zijn. Dat kan niet in het wilde weg gebeuren. In het geval waarover u spreekt, is de beoordeling gemaakt én door de burgemeester van Amsterdam én door het OM, en zij zagen geen reden om hiertegen op te treden.

De heer **Schinkelshoek** (CDA): Kan de minister wel toezeggen dat er scherper op wordt toegezien dat zich dit niet herhaalt? Kan de minister die toezegging doen namens het kabinet en met haar collega van Justitie bespreken dat actiever wordt opgetreden als zich weer zo'n geval dreigt voor te doen?

Minister **Ter Horst**: Ik was nog niet toe aan uw vraag, mijnheer Schinkelshoek, anders had ik dat zeker gedaan. U vraagt, of wij deze mensen wel voldoende op de huid zitten. Ik heb de indruk dat dit wel het geval is. Ik zal in ieder geval uw gevoelens daarover delen met de minister van Justitie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, volgende week donderdag over de ingediende moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij beginnen met het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechtsbijstand en aan het eind van de eerste termijn van de Kamer of na het antwoord van de regering in eerste termijn het VAO JBZ-raad toevoegen.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris **Albayrak**: Voorzitter. Ik heb sowieso behoefte aan een korte schorsing na de eerste termijn van de Kamer voordat ik aan mijn antwoord begin. Misschien kunt u het daarmee combineren.

De **voorzitter**: Maar u doet het VAO JBZ-raad zelf!

Staatssecretaris **Albayrak**: Dat was nog niet helemaal duidelijk.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Er zijn wel punten voor de minister, maar ik ga ermee akkoord dat de staatssecretaris het VAO JBZ-raad doet; zij kunnen elkaar vervangen. Ik heb zojuist boven de markt laten hangen of ik er vandaag stemming over wilde. Ik ben zo coöperatief dat ik dat niet wil.

De **voorzitter**: Daar nemen velen in dit gebouw opgelucht kennis van. Wij beginnen met de eerste termijn van de Kamer over het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechtsbijstand. Na de eerste termijn van de Kamer doen wij het VAO, wat wij combineren met de schorsing voor de voorbereiding van het antwoord.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechtsbijstand houdende herijking van de verlening van rechtsbijstand door de raden voor rechtsbijstand en de invoering van een lichte adviestoevoeging, alsmede de regeling van de vergoeding van mediation (30436).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Van Vroonhoven-Kok** (CDA): Voorzitter. Het moet in onze samenleving voor iedereen, ongeacht zijn inkomen, mogelijk zijn om zijn recht te halen. Het staat in onze Grondwet en dit principe staat ook centraal bij de behandeling van dit wetsvoorstel. De manier waarop je

Van Vroonhoven-Kok

je recht kunt halen in onze samenleving is de laatste jaren wel sterk in beweging geweest. Voor een buitenstaander is het alsof je voor ieder geschil een andere rechter, forum of commissie hebt. Er komen ook steeds nieuwe vormen van geschilbeslechting bij, zoals mediation en geschillencommissies. Kortom, het is allang niet meer zo dat je voor al je juridische problemen meteen voor de rechter moet verschijnen. Dat is winst voor de burger, maar hoe word je als gewone burger wegwijs in dat doolhof? Ons systeem van de gefinancierde rechtsbijstand was daarop niet meer berekend. Zoals je lang niet altijd meer de rechter nodig hebt, zo heb je ook lang niet altijd meer een "full force" advocaat nodig om je te laten vertegenwoordigen. Ons juridisch systeem is veel meer een veelkleurig palet geworden waar je, als je de weg weet, zelfstandig je eigen recht kunt halen.

Het wetsvoorstel moet het sluitstuk zijn van de operatie die het rechtsbijstandstelsel beter toerust op de nieuwe ontwikkelingen. De fractie van het CDA onderschrijft deze stelselwijziging. Een belangrijk onderdeel van de stelselwijziging behelst de oprichting van het juridisch loket. De CDA-fractie stelt zich heel veel voor van de juridische loketten. Hier kan iedere burger terecht voor een gratis eerste juridisch advies. Ze zijn een soort wegwijzer in het recht. Je kunt ze bellen, je kunt ze mailen of je kunt langskomen bij een van de dertig kantoren. Wij zijn ervan overtuigd dat bij een goed functionerend juridisch loket het beroep op de gefinancierde rechtsbijstand kan afnemen. Het is ook de bedoeling dat in ruim 90% van de aangebrachte zaken een advocaat niet meer nodig hoeft te zijn. Wat een winst zou dat zijn.

Belangrijk voor ons is dat voor deze eerstelijns rechtshulp geen inkomensgrens gaat gelden. Wij praten vaak over het principe dat het recht ook voor de laagste inkomens haalbaar moet zijn en beschikbaar moet blijven, maar wij moeten niet vergeten dat juist de middengroepen hun recht vaak niet weten te vinden. Juist de laagste inkomens zijn via de gefinancierde rechtsbijstand over het algemeen goed verzekerd van rechtshulp. Kwetsbaar zijn in onze ogen juist de mensen die net boven dat minimum zitten en geen aanspraak kunnen maken op een toewijzing. Het juridisch loket biedt in onze ogen deze nieuwe middengroepen een nieuw instrument om hun recht te zoeken en te vinden. Daarvoor is het belangrijk dat mensen het juridisch loket weten te vinden. Wij begrijpen dat de staatssecretaris daar geen specifiek beleid op zet en wij vinden dat onverstandig. Op welke manier zal zij ervoor zorgen dat mensen met rechtsvragen onmiddellijk denken aan het juridisch loket en dat zij daar als eerste gaan "buurten"? Wij moeten daarbij voorkomen dat het juridisch loket afglijdt tot een tweede belastingtelefoon. Ik heb het juridisch loket gebeld, ook om te kunnen vaststellen hoe het is gesteld met de dienstverlening. Het kan toeval zijn, maar ik heb meer dan tien minuten moeten wachten en het antwoord dat ik toen kreeg op mijn vraag, was tamelijk algemeen. Toen ik de jongen aan de andere kant van de telefoon vroeg hoe hij aan die informatie kwam, antwoordde hij dat hij die informatie op Google had gezocht en gevonden.

Daarom vraag ik aan de staatssecretaris wat de gemiddelde wachttijd is. Welke mensen werken er in het callcenter? Zijn dit specialisten, hebben zij wel iets van een opleiding gehad? Het loket moet in de eerste plaats

goed bereikbaar zijn, maar wij moeten er ook van op aan kunnen dat de verstrekte informatie juridisch feitelijk op orde is. Hoe kan dit worden bereikt? Met de beroerde ervaringen met de belastingtelefoon in het achterhoofd, vraag ik de staatssecretaris om ervoor te zorgen dat de dienstverlening van het juridisch loket goed op orde is.

De stroomlijning van de geschillendelta moet zo veel mogelijk worden doorgevoerd. Nu al kunnen mensen met de meeste juridische vragen bij het juridisch loket terecht. Het ligt in onze ogen voor de hand om dit loket verder uit te breiden. Zo zou het ook een logisch aanspreekpunt kunnen zijn voor vragen en klachten over het functioneren van overheidsorganen, dus over het bestuursrecht, maar ook over het tuchtrecht. Het juridisch loket kan mensen dan vervolgens verder verwijzen. Ik hoor hier graag de reactie van de staatssecretaris op.

Heel recent is de Wet basisregistratie inkomen bij de Tweede Kamer ingediend. Die wet moet leiden tot een harmonisatie van alle inkomensafhankelijke regelingen. Deze wet gaat uit van de belastingaangifte van mensen, terwijl het wetsvoorstel dat wij nu behandelen, uitgaat van het vastgestelde inkomen van twee jaar geleden. Zou het niet beter zijn om beide wetten op dit punt op elkaar af te stemmen?

De heer **Pechtold** (D66): De CDA-fractie is blij met de nieuwe wet waardoor de rechtsbijstand in Nederland verzekerd is. Kan mevrouw Van Vroonhoven mij uitleggen waarom haar fractie dan tegelijkertijd instemt met een bezuiniging van 50 mln. op de rechtsbijstand? De Orde van Advocaten heeft al laten weten dat iedere bezuiniging groter dan 10 mln. opnieuw om een stelselwijziging vraagt.

Mevrouw **Van Vroonhoven-Kok** (CDA): Wij krijgen volgende week op Prinsjesdag de cijfers van het kabinet. Voor zover ik weet wordt er in 2008 geen 50 mln., maar de helft daarvan bezuinigd. Ik weet niet om welk bedrag het precies gaat en bovendien weet ik niet op welke manier er bezuinigd zal worden. Het lijkt mij daarom niet het geëigende moment om hier nu over te discussiëren.

De heer **Pechtold** (D66): Dat lijkt het mij wel. Wij spreken nu over een lang proces van een nieuwe mogelijkheid voor rechtsbijstand. Dit kabinet heeft bij zijn start, voor 2008 bezuinigingen op de rechtsbijstand voorgesteld van 25 mln. oplopend tot 50 mln. Specialisten zeggen dat dit leidt tot een nieuwe stelselwijziging. Er is alle reden om dit nu te bespreken, of mevrouw Van Vroonhoven moet nu duidelijk kunnen maken – en dan weet zij meer dan ik – dat de bezuiniging van de baan is die allang in het regeerakkoord staat en dus niet pas op Prinsjesdag bekend wordt gemaakt.

Mevrouw **Van Vroonhoven-Kok** (CDA): Ik weet wat dit betreft net zo weinig als de heer Pechtold. Daarom vind ik het belangrijk om af te wachten welke informatie de staatssecretaris volgende week zal verstrekken. Overigens heb ik in het verleden al gezegd dat wij ook met die aangekondigde bezuinigingen in onze maag zitten. Ik weet niet waar de staatssecretaris volgende week mee komt. Wij spreken nu over het sluitstuk van een grote operatie die al jaren gaande is. Laten wij ons dan als volgende stap concentreren op de eventuele bezuinigingen die volgende week worden aangekondigd.

Van Vroonhoven-Kok

De heer **Pechtold** (D66): Ik zal dit punt verder laten rusten, maar nu mevrouw Van Vroonhoven zegt dat zij met die bezuinigingen in haar maag zit, zie ik een mogelijkheid om tijdens de begrotingsbehandeling dit keer wel met haar fractie tot zaken te komen. De vorige keer werd mijn motie niet gesteund, maar nu lijkt het mogelijk om deze bezuiniging op de rechtsbijstand af te wenden.

Mevrouw **Van Vroonhoven-Kok** (CDA): Het lijkt mij verstandig om eerst eens af te wachten waar de staatssecretaris mee komt. Wij weten immers niet hoe zij dit zal oplossen en welke maatregelen zij zal voorstellen.

□

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Dit debat gaat over een belangrijk grondrecht, namelijk het recht op rechtsbijstand. Een goed stelsel van gefinancierde rechtsbijstand is een voorwaarde voor een goed functionerende rechtsstaat. De in het coalitieakkoord aangekondigde bezuiniging van 25 mln. in 2008 – die blijkbaar nog oploopt tot 50 mln. – ziet mijn fractie als een bedreiging voor het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Het meest sombere scenario is dat het kabinet aan een nieuwe stelselherziening denkt. Tijdens de schriftelijke voorbereiding heb ik daarnaar gevraagd, maar die vraag is niet beantwoord. Is het waar dat wordt gedacht aan een minimaal stelsel van gefinancierde rechtsbijstand en dat men zich voor de rest moet verzekeren? Wij vrezen dat een kleine publieke voorziening voor gefinancierde rechtsbijstand in stand wordt gehouden, terwijl het grote terrein dat overblijft braak blijft liggen voor de particuliere maatschappijen. Kan de staatssecretaris aangeven welke gevolgen die bezuiniging van 25 mln. in 2008 zal hebben? Men mag voor de toegang tot rechtsbijstand niet afhankelijk worden van particuliere verzekeraars. Terecht heeft zowel de Raad voor de Rechtsbijstand als de Nederlandse Orde van Advocaten erop gewezen dat een dergelijke substantiële bezuiniging de wettelijke plicht van de overheid op grond van artikel 18 van de Grondwet in gevaar brengt.

Als gevolg van het rapport van het Verweij-Jonker Instituut en de bevindingen van de commissie-Ouwerkerk is het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand drastisch gewijzigd. In wezen praten wij vandaag over een wet waarmee wordt beoogd, te legaliseren wat nu al ruim anderhalf jaar in praktijk wordt gebracht. Op basis van onjuist gebleken verwachtingen is een naar de mening van de SP goed werkend systeem van rechtsbijstand opgeheven. Ik doel op de bureaus rechtshulp. Zo is de voorspelling uit 2001 dat er in de toekomst een tekort aan verleners van gesubsidieerde rechtsbijstand zou zijn, onjuist gebleken. Nog nooit waren er zoveel verleners van rechtsbijstand. Eind 2006 waren dit er zelfs meer dan 7000. Ook van de verwachting dat aan de vraagzijde het aantal rechtzoekenden zou afnemen, moet worden vastgesteld dat dit onjuist is gebleken. Het aantal toevoegingen in 2006 is tegen opzichte van 2005 met 15% gestegen tot bijna 415.000.

Het resultaat van dit alles is dat wij vandaag praten over een nieuw systeem dat al in werking is, terwijl wij weten dat de aannames die daaraan ten grondslag lagen, onjuist zijn gebleken. Wat de SP-fractie betreft, wordt het gezegde dat niet iedere verandering een verbetering is, volledig bewaarheid. De scheiding tussen publieke en

private taken is in het nieuwe stelsel te strikt doorgevoerd. Is de door overheid gesubsidieerde tweedelijns-rechtsbijstand nu plotseling geen publieke taak meer? Waarom is het de eerstelijns-rechtsbijstand niet meer toegestaan om daadwerkelijk hulp te verlenen in de vorm van vertegenwoordigend optreden? Waarom mogen zij niet meer iets doen voor deze mensen in plaats van het teleurstellende telefoongesprek waar mevrouw Van Vroonhoven over sprak? Waarom mag de modelbrief alleen maar worden besproken? Waarom mag er niet meteen werk van worden gemaakt door die brief te verzenden? Veel zaken kunnen worden opgelost door een vertegenwoordigende handeling in de fase dat iemand bij het juridisch loket is zonder dat daar een hele procedure op volgt. Daarnaast zijn de juridische loketten ook nog eens veel minder goed bereikbaar als gevolg van de beperking tot dertig vestigingen. De afstand tot de rechtzoekende is vergroot en dat kan nooit een verbetering zijn. De bijkomende reiskosten vormen bovendien een extra financiële drempel. De directeur van de juridische loketten schrijft in het jaarverslag 2006 dat bereikbaarheid de sleutel is tot het succes van de juridische loketten. Waarom dan besloten om de avondopenstelling te beëindigen? Ik vind dat een raadsel. Weliswaar zijn de juridische loketten telefonisch tot 20.00 uur bereikbaar, maar voor een afspraak moet iemand klaarblijkelijk vrij nemen.

Het gewone spreekuur wordt verruimd van een halfuur tot een uur. Op zichzelf is dat een welkome uitbreiding, maar belangrijk is wel hoe effectief die tijd kan worden gebruikt. Een langere contacttijd lijkt een uitgelezen mogelijkheid om een probleem echt op te lossen. Oplossen verdient de voorkeur boven doorverwijzen. Niet alleen zou bij de hulpzoekende de indruk kunnen ontstaan dat hij van het kastje naar de muur wordt gestuurd, het kan ook leiden tot vraaguitval. Ik vraag de staatssecretaris nadrukkelijk om hierop in te gaan.

Het noodzakelijk verwijzen leidt in de praktijk tot problemen. Uit de Monitor gesubsidieerde rechtsbijstand 2006 blijkt dat de advocaten aangeven dat de communicatie met de juridische loketten moet worden verbeterd. De advocaten constateren daarnaast dat ze bij doorverwijzingen regelmatig worden geconfronteerd met een verkeerde beoordeling. Het risico bestaat dat mensen die worden terugverwezen naar het juridisch loket, daar niet meer aankomen. Hoeveel mensen na een verwijzing zoekraken tussen het juridisch loket en de advocatuur is niet helemaal duidelijk. De monitor 2006 geeft aan dat een speciaal uitgevoerd onderzoek laat zien dat meer dan 90% van de doorverwezen klanten van de juridische loketten ook daadwerkelijk bij de advocaat aankomt. Dat klinkt mooi, maar betekent wel dat enkele tienduizenden rechtzoekenden, die wel zijn doorverwezen, niet naar de advocaat gaan. Hoe beoordeelt de staatssecretaris dit gat? Ik zou graag zien dat er een volgregistratie komt van de verwijzingen. In deze registratie moeten deze gegevens permanent worden verzameld. Vervolgens moeten die worden opgenomen in de monitor voor de rechtsbijstand voor het komende jaar. Aan de hand van die gegevens kunnen wij de vraaguitval beoordelen.

De lichte adviestoevoeging komt in de plaats van het verlengde spreekuur. De eigen bijdrage wordt aanzienlijk verhoogd en wel van € 13,50 tot € 35, respectievelijk € 66. Er is gekozen voor een prijsprikkel om al te lichtvaardig gebruik van gesubsidieerde rechtsbijstand tegen te gaan. Mijn fractie heeft daartegen grote

De Wit

bedenkingen. De verhoging is veel te fors, ook gelet op het feit dat de geografische spreiding van de juridische loketten al leidt tot extra reiskosten. De drempel voor de lichte adviestoevoeging wordt naar de mening van de SP-fractie te hoog, omdat zij kan leiden tot vraagtival.

Mijn fractie deelt de mening van de Raad van State, die in het advies bij dit wetsvoorstel stelt dat er, gegeven de recente forse verhoging, geen klemmende argumentatie is, de eigen bijdrage voor de lichte adviestoevoeging hoger vast te stellen dan die voor het verlengde spreekuur. Mocht er aan een verhoging niet te ontkomen zijn, dan zou mijn fractie zich willen aansluiten bij het voorstel van de Nederlandse Orde van Advocaten om de tarieven te verhogen tot € 25, respectievelijk € 35.

Een probleem bij de gefinancierde rechtsbijstand zijn de groepen die er juist niet onder vallen. Ik doel op mensen met een middeninkomen. De grens voor de gefinancierde rechtsbijstand zou naar de mening van de SP-fractie juist moeten worden opgerekt om de toegang tot de rechter te waarborgen, speciaal voor mensen met een middeninkomen. Uit de antwoorden op vragen bij de justitiebegroting voor 2007 bleek dat het aantal inkomensafhankelijke toevoegingen met 2,5% zou stijgen wanneer het fiscaal jaarinkomen, op grond waarvan een toevoeging kan worden verkregen, met 10% wordt verhoogd voor zowel de alleenstaanden als de groep gehuwden, samenwonenden en eenoudergezinnen. De daarmee samenhangende kosten bedragen 1,2 mln. per groep, aldus de antwoorden die de minister en staatssecretaris destijds gaven. In beide groepen betaalt de hoogste inkomenscategorie dan de hoogste eigen bijdrage van € 690. Met deze verhoging van het fiscaal jaarinkomen zou kunnen worden tegemoetgekomen aan de problemen die met name de mensen met een modaal inkomen ondervinden bij gefinancierde rechtsbijstand. Deze groep heeft veel hoge vaste lasten en komt veelal niet in aanmerking voor gefinancierde rechtsbijstand en andere voorzieningen, zoals toeslagen en kwijtschelding. Is de staatssecretaris bereid in te stemmen met een verhoging van die hoogste categorie?

Ook een aantal andere groepen komt niet in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Zo heeft een ondernemer na zijn faillissement te maken met zakelijke vorderingen waarvoor hij geen gefinancierde rechtsbijstand krijgt, terwijl juist veel problemen zouden kunnen worden voorkomen als hij een beroep zou kunnen doen op gefinancierde rechtsbijstand. Hij komt immers meestal berooid uit het faillissement en zit op bijstandsniveau. Kunnen volgens de staatssecretaris die zakelijke vorderingen ondergebracht worden bij de gefinancierde rechtsbijstand?

Over de procedure rond de peiljaarverlegging en de toetsing van het inkomen merk ik in feite hetzelfde op als mevrouw Van Vroonhoven-Kok van de CDA-fractie. Zou het niet verstandiger zijn om bij die toetsing van het inkomen uit te gaan van het aangegeven inkomen, omdat, zo verneem ik van de zijde van de Raad voor Rechtsbijstand, wanneer het daadwerkelijk onderzoek van de Belastingdienst wordt afgewacht, dit slechts in 12% van de gevallen tot enig ander gegeven dan het aangegeven inkomen leidt. In dat opzicht heb je dan te maken met een voortdurend onzekere situatie. Mensen worden bovendien geconfronteerd met de mogelijkheid dat zij dus, wanneer achteraf dat inkomen gecorrigeerd wordt, moeten terugbetalen en dat zij dus allerlei dingen moeten redresseren.

De heer **De Roon** (PVV): Ik wil nog even terugkomen op de vragen van de heer De Wit over de ondernemer die failliet is gegaan en dan ook met zakelijke vorderingen wordt geconfronteerd. Wat vindt de heer De Wit van de gedachte dat wij met name juist van ondernemers, die zich dus op risicobasis wagen aan een zakelijke onderneming, wel mogen verwachten dat zij ook een rechtsbijstandsverzekering afsluiten?

De heer **De Wit** (SP): De heer De Roon verwacht dat terecht. Het punt is natuurlijk alleen dat als een ondernemer failliet is verklaard, zijn verzekering ophoudt. Ik heb het natuurlijk over de situatie na het faillissement. Laten wij zeggen dat het faillissement wordt opgeheven, maar er zijn talloze schuldenaren en schuldeisers die met vorderingen komen. Als gevolg van het faillissement houdt de verzekering op en dat betekent dus dat hij op dat moment geen rechtsbijstandsverzekering meer heeft.

De heer **De Roon** (PVV): Houdt die verzekering dan eveneens op voor het particuliere deel van de onderneming? Het gaat de heer De Wit er immers om dat de ondernemer in zijn particuliere vermogen wordt aangepakt.

De heer **De Wit** (SP): Bij faillissement wordt iedere verzekering stopgezet, omdat je gewoon niet meer kunt betalen. Bovendien zou iemand uit de verzekering gegooid kunnen worden op het moment dat hij failliet is, maar in de praktijk komt het erop neer dat de verzekering stopt. Ik denk dus dat je helemaal geen voorzieningen meer hebt als ondernemer. De praktijk zoals je die je bij de Raden voor Rechtsbijstand hoort, is dat juist die zakelijke vorderingen mensen tot de bedelstaf brengen, omdat zij niet kunnen procederen.

Wij vragen de staatssecretaris op zijn minst na te gaan of gekeken kan worden naar het aangegeven inkomen in plaats van die moeilijke, slechts voor een klein aantal gevallen van toepassing zijnde gang van T-2, met de belasting die het onderzoek doet, en dan na jaren de noodzaak te redresseren.

Samenvattend, de SP-fractie constateert dat de praktijk inmiddels de wet heeft ingehaald. De wet moet dit nu in ieder geval formaliseren. Wij hebben een aantal vragen over het huidige systeem. Deze betreffen met name de dreigende uitval tussen het juridisch loket en de advocatuur, de toereikendheid van de schaal van inkomen en de daarbij horende eigen bijdrage, waardoor in ieder geval de middeninkomens bemoeilijkt worden in het procederen, de zakelijke vorderingen en ten slotte de toets van het inkomen.

□

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Het garanderen van een goede toegang tot het recht is in een rechtsstaat van het grootste belang. Voor minder draagkrachtige rechtzoekenden vormt dit echter vaak een probleem. De financiële horde is soms behoorlijk. Goede rechtsbijstandsvoorzieningen zijn dan ook essentieel naar de mening van mijn fractie. D66 is daarom blij dat deze wet, die nog onder Balkenende II is ingediend, nu eindelijk behandeld wordt. Met dit wetsvoorstel wordt beoogd zorg te dragen voor een duurzaam gewaarborgde toegang tot het recht, en tevens de publieke en private taken in de rechtsbijstand te scheiden. In de

Pechtold

schriftelijke voorbereiding zijn de meeste vragen van mijn fractie al uitgebreid aan de orde gekomen. Ik dank de staatssecretaris, maar misschien ook haar voorganger, voor de beantwoording. Laat ik de ambtenaren bedanken, want zij zijn de constante factor.

Mijn fractie had in eerste instantie zorgen over de ontwikkeling van het aantal rechtsbijstandsverleners. Uit de laatste monitor blijkt dat deze zorgen vooralsnog niet bewaarheid worden. Ik vraag de staatssecretaris hierop toe te blijven zien. D66 vindt de extra aandacht voor mediation in de nieuwe opzet zeer positief. Het is goed dat nu ook voor mediation rechtsbijstand beschikbaar is. De resultaten uit het evaluatieonderzoek naar mediation zijn bemoedigend. Uit de monitor blijkt dat de juridische loketten bijdragen aan een bewustere keuze tussen mediation en andere alternatieven.

De implementatie van de stelselwijziging heeft geruime tijd geduurd. Dat geldt ook voor het bijbehorende wetgevingstraject. Ondertussen zijn de juridische loketten al "up and running" zonder wettelijke basis. Mede daardoor is het niet goed denkbaar dat het parlement tegen de voorgestelde stelselwijziging stemt. Ik wil van de bewindsvrouw weten hoe zij aankijkt tegen dit proces van een soort sluipende invoering.

In de schriftelijke fase zijn vragen gesteld over de eventuele vraaguitval. Nu is in de huidige situatie geen sprake van een teruglopende vraag. Het tegendeel is eerder waar. Deze gegevens zijn maar van beperkte waarde bij het voorspellen van wat er met de hoger vastgestelde eigen bijdrage zal gebeuren. Hoe ziet de staatssecretaris dit?

Het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken, vormt het sluitstuk van een stelselwijziging. Dit is een langdurig proces, waarna het stelsel nu eindelijk goed lijkt te functioneren. Dit is iets om blij mee te zijn. De bezuinigingen die het kabinet heeft aangekondigd, dreigen echter roet in het eten te gooien. De Raad voor Rechtsbijstand en de Nederlandse Orde van Advocaten stellen dat het doorzetten van een bezuiniging boven de 10 mln. op de gesubsidieerde rechtsbijstand betekent dat het stelsel weer op de schop moet. Met de voorgenomen bezuiniging van 50 mln. zal dit dus zeker het geval zijn. D66 vindt dit onbespreekbaar. Bovendien vindt zij dit vreemd. De wettelijke basis voor dit systeem behandelen wij immers pas nu. Het nieuwe stelsel zal toch niet tot bezuinigingen leiden.

Ik heb vandaag begrepen dat het CDA met deze bezuinigingen in zijn maag zit. Ik verwacht dat wij volgende week positieve signalen krijgen en dat deze bezuiniging wordt omgebogen. Dat heb ik eerder namens D66 al voorgesteld, toen ik met de collega's Teeven, De Wit en Azough een motie heb ingediend om deze bezuiniging tegen te houden. Deze is helaas verworpen.

Welke consequenties voorziet de staatssecretaris voor het stelsel van rechtsbijstand bij eventuele bezuiniging? Gaan de bijdragen omhoog? Moet de vergoeding omlaag? Kan het systeem zoals dit in het wetsvoorstel wordt geschetst gehandhaafd worden? Ik zou graag vandaag een verzekering van de staatssecretaris krijgen.

□

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Mijn fractie heeft in grote lijnen met instemming kennisgenomen van het voorliggend ontwerp van wet tot wijziging van de Wet op

de rechtsbijstand. Het wetsvoorstel houdt naar onze mening wijzigingen in ter aanpassing aan gewijzigde omstandigheden in de praktijk en ter stroomlijning van de gang van zaken bij het tot stand brengen van rechtsbijstand.

Ik ondersteun het streven om een laagdrempelige voorziening voor de toegang tot rechtsbijstand te waarborgen en tegelijkertijd voor rechtzoekende burgers toegankelijke oplossingsrichtingen te realiseren die hen werkelijk kunnen helpen en waarbij de rechterlijke macht tot op zekere hoogte zou kunnen worden ontlast. Met dit laatste doel ik op de lichte adviestoevoeging en op de vergoeding van mediation voor minder draagkrachtigen.

Ik ben geneigd dit wetsvoorstel in geval van stemming te ondersteunen. Een volwassen mens wordt over het algemeen geacht zijn eigen broek op te houden, tenzij dit echt niet kan. Dit betekent dat men voor allerlei risico's die de capaciteit van de gemiddelde mens te boven gaan, verzekeringen kan afsluiten. Voor medische risico's kan men verzekeringen afsluiten, maar ook voor juridische geschillen waarin men verzeild raakt. Zouden wij niet meer moeten streven naar een prikkel voor burgers om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten? Ik heb de indruk dat heel veel mensen zo'n verzekering nog niet hebben. Ik weet wel dat een rechtsbijstandsverzekering niet alle gevallen dekt waarin men verzeild kan raken bij juridische geschillen, maar men kan in ieder geval een stukje zekerheid eraan ontlenuen.

Waarom zouden wij in dit wetsvoorstel geen prikkel inbouwen die voor burgers een stimulans kan zijn om toch eens even na te denken of het niet zinvol zou zijn om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten? Zo duur is een dergelijke verzekering op jaarbasis in de regel niet, althans niet voor een basispakket. Hoe meer juridische risico's men gedekt wil hebben, hoe hoger de premie moet worden. Een basispakket kost echter maar enkele tientjes per jaar.

Waarom zouden wij de eigen bijdrage die in dit wettelijke systeem is ingebouwd, niet verhogen met € 50 voor alle gevallen als de rechtzoekende niet kan aantonen dat hij of zij een rechtsbijstandsverzekering heeft afgesloten en in stand gehouden. Het wordt dan iets duurder om rechtsbijstand te krijgen als men zich nog niet op enigerlei wijze verzekerd heeft tegen de minimale risico's. Het is niet een verplichting voor iedereen om een rechtsbijstandsverzekering te hebben, zoals bij de ziektekostenverzekering wel het geval is. Dit zou ik ook niet willen bepleiten. In mijn voorstel moet men als burger wel de afweging maken of het niet verstandig is om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten voor een paar tientjes per jaar. Het zoeken van rechtsbijstand via financiële steun van de overheid zal immers iets duurder uitvallen. Ik hoor daarop graag een antwoord van de staatssecretaris.

De heer **De Wit** (SP): De heer De Roon volgt de omgekeerde weg. Is het naar uw mening niet in strijd met artikel 18 van de Grondwet om de burgers op te roepen een particuliere verzekering te sluiten? In de Grondwet staat immers dat de Staat de toegang tot de rechtsbijstand en de rechter garandeert. Als mensen worden opgeroepen om een verzekering af te sluiten, dan wordt die bepaling ondergraven.

De heer **De Roon** (PVV): In artikel 18 van de Grondwet staat niet meer dan dat de Staat regels moet stellen ter

De Roon

waarborging van rechtsbijstand voor minder vermogenden. Dat blijft in mijn gedachten overeind. Ik zie echter wel graag een prikkel ingebracht. Naar mijn beleving kunnen alleenstaanden met een inkomen van € 15.000 tot € 22.000 per jaar best die paar tientjes per jaar opbrengen. De formulering van de Grondwet is niet zo hard dat voor iedereen die onvermogen is volledig gewaarborgd moet zijn dat hij rechtsbijstand heeft zonder dat hem dat een cent kost. Dat is ook niet in het huidige systeem besloten want daarin wordt al gewerkt met eigen bijdragen. Ik denk aan een hogere eigen bijdrage voor iedereen die een beroep doet op het wettelijk systeem voor financiering van de rechtsbijstand. Degenen die hebben laten zien dat zij verantwoordelijkheid nemen voor de risico's die zij in het leven lopen, ook op juridisch terrein, hoeven die vijf tientjes per geval dat zij een beroep doen op de toepassing van deze wet niet te betalen. Het is gewoon een prikkel. Het probleem van het bijbetalen van die vijf tientjes is te voorkomen door een verzekering af te sluiten. Dat is toch niet zo'n raar idee?

De heer **De Wit** (SP): Het gaat niet zozeer om het bedrag als wel om het principe. Op deze manier wordt de weg vrijgemaakt naar een ministelsel. Het staat naar mijn idee op gespannen voet met artikel 18. Mijn vraag aan u betreft het volgende. U kent de praktijk van de rechtsbijstandsverzekeraars. Zouden er in het voorstel dat u doet geen hogere eisen moeten worden gesteld aan de rechtsbijstandsverzekering? In de dekking vallen gaten. Niet alle rechtsterreinen zijn gedekt. Bovendien is er vaak nogal wat af te dingen op de kwaliteit van de particuliere rechtshulpverlening. Hoe denkt u daarover?

De heer **De Roon** (PVV): Zodra de wetgever stelt dat iedereen een rechtsbijstandsverzekering moet hebben, moeten kwaliteitseisen worden gesteld. Dan moeten minimale voorwaarden worden verbonden aan een rechtsbijstandsverzekering. Zo hard wil ik de zaken op dit moment echter niet formuleren. Ik zoek naar een prikkel en deze is naar mijn idee door iedereen op te brengen. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat mensen ook op dit punt over de eigen leefsituatie nadenken en zich ervan bewust raken dat zij in het leven juridische risico's lopen en in een geschil verzeild kunnen raken.

De heer **Teeven** (VVD): Voorzitter. De wetswijziging die wij thans bespreken, vormt het sluitstuk van de stelselwijziging die er mede toe strekt om de raden een voorziening te doen oprichten die zich volledig toelegt op de verlening van eerstelijnsrechtshulp. Daarmee worden de juridische loketten van een wettelijke grondslag voorzien. De stelselwijziging is dus eigenlijk al geïmplementeerd en staande praktijk geworden. Momenteel zijn er 30 vestigingsplaatsen, is een juridisch loket operationeel geworden en zijn de Bureaus rechtshulp die dat wilden gefaciliteerd bij de omvorming tot advocatenkantoor. Bovendien kan door de Raden voor Rechtsbijstand aan advocaten een toevoeging worden verleend voor eenvoudig rechtskundig advies. Dat zijn goede ontwikkelingen.

Onze fractie maakt zich er echter zorgen over of de goede voornemens van dit kabinet wel gefinancierd kunnen worden. Moet er, ook met het oog op de

aangenomen motie-Pechtold, niet meer geld bij de rechtsbijstand? Hoewel dat in het land niet altijd wordt gezien, hecht ook de VVD-fractie er veel belang aan dat er in Nederland een laagdrempelige voorziening voor eerstelijns rechtshulp beschikbaar is voor minder draagkrachtige personen. Wij kunnen ons dus goed vinden in het duidelijker scheiden van de publieke en private taken van de gesubsidieerde rechtsbijstand. Wij vinden het ook zeer positief dat er een regeling van vergoeding van mediation wordt gerealiseerd. Datzelfde geldt voor de lichte adviestoevoeging. Wij vragen ons echter in gemoede af of het kabinet de goede voornemens straks wel kan betalen. De Raden voor Rechtsbijstand hebben daar veelvuldig aandacht voor gevraagd. Daarbij kijk ik naar de heer Wolfsen en mevrouw Van Vroonhoven. Wellicht kunnen zij hierop in gaan. Kunnen de goede voornemens die tot uitdrukking komen in deze wetgeving wel worden betaald uit het thans voorliggende budget?

Ik heb nog enkele vragen over de uitkomsten van de evaluatie van twee mediationprojecten. Het gaat mij om de duur van de mediation. Veel zaken kunnen binnen vier uur worden afgehandeld, maar voor sommige zaken is meer dan vier uur nodig. Heeft de staatssecretaris een beeld hoe de mediationzaken waarvoor veel meer tijd nodig is dan vier uur, concreet vorm moeten krijgen de komende tijd? In hoeverre zijn de elektronische bestanden van de verschillende juridische loketten met elkaar verbonden? Als hulp wordt gevraagd bij een bepaald loket, terwijl het probleem al eerder op een andere plaats ter sprake is geweest, kan die informatie dan aan elkaar worden gekoppeld? Wij hopen dat de staatssecretaris in gaat op de financiële nood die de Raden voor Rechtsbijstand signaleren.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Voorzitter. Dit is in feite een sluitstuk van een lang lopend traject. Wij hebben in de Kamer veel gesproken over het rapport van het Verwey-Jonker Instituut en het rapport van de commissie-Ouwerkerk. Verder hebben wij diverse algemene overleggen gehad in de Kamer waarbij wij lang en indringend hebben gesproken over alle veranderingen. Dit is in feite een codificatie in de wet van wijzigingen die al zijn doorgevoerd. Dat maakt de wet echter niet minder belangrijk. In deze Kamer worden natuurlijk vaak mooie wetten aangenomen, bijvoorbeeld wetten die rechten in het leven roepen voor burgers. Andere wetten beschermen mensen, bijvoorbeeld een huurder tegen een machtige verhuurder, een werknemer tegen een werkgever of burgers tegen een machtige overheid. Die wetten test je pas als het erop aankomt, namelijk als er een conflict ontstaat. Dan moet iedereen, ongeacht de dikte van zijn portemonnee, zijn recht kunnen halen.

Ik kijk de heer Teeven even aan. Ik ben vaak samen met zijn voorganger Griffith opgetrokken in de Kamer. Wij verschilden over van alles en nog wat van mening, maar wij waren het erover eens dat mensen met een geschil op een betaalbare en snelle manier hun recht moeten kunnen halen. Ik ben dat dus met de heer Teeven eens. Daarom vonden wij elkaar vaak op die weg. Mensen die te weinig koopkracht hebben om hun recht te kunnen halen, krijgen een mooie aanvulling via deze

Wolfsen

gesubsidieerde rechtsbijstand. Dit is dus een belangrijk wetsvoorstel, ook al is het feitelijk al in werking gegaan.

Mijn fractie heeft nog wel een aantal vragen over de Juridische Loketten. Wij hebben in de Kamer vaak gesproken over de reistijd. Mensen moeten binnen een redelijke tijd aanwezig kunnen zijn bij zo'n Juridisch Loket waar zij met iemand kunnen spreken. Een derde van de mensen gaat ook fysiek naar zo'n loket toe. De deal was dat het dichtstbijzijnde loket op maximaal een uur reistijd zou moeten liggen. Ik zie in de monitor niet precies of dat uur ook op alle plekken is gegarandeerd. Ik weet dat er tijdelijk een nevenvestiging in Terneuzen is gesitueerd, omdat het uur reistijd daar werd overschreden. Daarom vraag ik de staatssecretaris hoe het in het algemeen zit met het uur reistijd in Nederland. Op zich lijkt een aantal van 30 Juridische Loketten mij namelijk aan de minimale kant. Dat kan ik echter niet helemaal goed beoordelen.

Inmiddels hebben wij de monitor over 2006 gehad. Collega De Wit is nu niet in de plenaire zaal, maar hij maakte op mij een wat sombere indruk. Hij zei dat het niet goed gaat, omdat de cijfers van toen niet klopten. Ik vind dat juist positief. Er zijn veel meer advocaten bereid om deel te nemen aan het stelsel dan wij aannamen. Veel meer mensen weten de weg te vinden naar het Juridisch Loket en dus naar gesubsidieerde rechtsbijstand. Er worden veel meer toevoegingen afgegeven. Ik vind dat over het algemeen heel positief. Er zijn ook heel veel advocaten, meer dan 7000, die bereid zijn om een contract te maken. Ik wil een oprecht compliment maken aan de advocatuur dat zij dit zo goed heeft opgepakt en dat advocaten zo bereid zijn om gesubsidieerde rechtsbijstand te verlenen.

Ik heb nog een vraag over de lichte adviestoevoeging die straks kan worden verleend. De bijdragen die daarvoor moeten worden betaald, zijn vrij laag. Mensen kunnen dan tot maximaal twee uur bijstand krijgen. Hoe werkt dit in de praktijk? Verschillende leden hadden daar wat zorgen over. Mensen worden doorverwezen door het Juridisch Loket, er wordt een brief voor ze geschreven en dan is het einde rechtsbijstand. Op zo'n brief komt echter een antwoord. Hoe zit het dan in die tweede fase? Valt die nog binnen die toevoeging? Kan de staatssecretaris uitleggen hoe dat in de praktijk gaat?

Ik sluit mij aan bij de vragen van de heer De Wit over gefailleerden. Daar zijn in de praktijk veel problemen mee.

De staatssecretaris heeft een nota van wijziging gestuurd inzake de eigen bijdragen bij ambtshalve toevoegingen in strafzaken. In de vorige regeerperiode, toen mijn fractie nog in de oppositie zat, heb ik mij niet verzet tegen het invoeren van die eigen bijdrage en dat zal ik ook vandaag niet doen. Wij zullen deze wijziging steunen.

De heer **De Wit** (SP): U zei dat ik somber was of niet zo te spreken was over de aantallen toevoegingen en de advocaten. Misschien heb ik mij verkeerd uitgedrukt, al denk ik van niet. Ik juich het toe dat veel mensen een beroep doen op rechtshulp waar dat noodzakelijk is en dat meer mensen dan verwacht zich bezig houden met rechtsbijstandsverlening. In 2003 zijn wij uitgegaan van een aantal aannames van onder andere het Verwey-Jonker Instituut en de commissie-Ouwerkerk. Volgens hun prognoses zou het aantal aanvragen voor toevoegingen dalen, net als het aantal rechtshulpverleners. Wij

zien nu een toename op beide terreinen. Ik heb dus gezegd dat er ten opzichte van de uitgangssituatie een totaal andere situatie is ontstaan en dat wij die verwachte daling van vraag en aanbod niet eens als argument kunnen noemen. Ik juich het toe dat er sprake is van een toename, want dat betekent dat het Juridisch Loket in elk geval in een behoefte voorziet en dat mensen worden geholpen. Daar moet geen misverstand over bestaan.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Het is goed dat u dat misverstand uit de wereld helpt. Je kunt dubbele gevoelens hebben bij het feit dat veel mensen een beroep doen op gesubsidieerde rechtsbijstand. Het zou eigenlijk niet nodig moeten zijn dat zij dat doen. Hoe minder aanvragen er zijn, hoe minder problemen er zijn. Als mensen het nodig hebben, moeten zij er een beroep op kunnen doen. Ik begreep van u dat u dat wat negatief duidde. Er is reclame gemaakt door het Juridisch Loket en er doen meer advocaten mee. Deze stelselwijziging kan er juist voor hebben gezorgd – ik denk zelfs dat dit het geval is – dat veel mensen de weg naar de loketten en naar de advocaat vinden en dus veel meer mensen toegang hebben tot het recht. Dat vind ik echt een royale en mooie verbetering. Ik zou niet terug willen naar de oude situatie en ik ben blij met de huidige stand van zaken.

De heer **De Wit** (SP): Dat ben ik met u eens. Ik heb gezegd dat ik in het huidige stelsel het Juridisch Loket te beperkt vind en dat moet worden gezocht naar een verruiming, maar dat is een andere discussie.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Ik sluit mij gemakshalve aan bij wat andere woordvoerders hebben gezegd over de e-mail van de Raden voor Rechtsbijstand over het vaststellen van het inkomen. Er wordt gerekend met T-2. Het blijkt dat 12% van alle inkomens van twee jaar terug nog niet definitief is vastgesteld. Dat leidt tot enorm veel onzekerheid bij mensen die een aanvraag doen. Dat geldt ook voor advocaten, want zij weten niet op welke wijze zij moeten procederen.

Een punt dat nog niet is genoemd, betreft rechtsbijstandsverlening aan mensen die in het buitenland zijn gedetineerd. In het begin van dit jaar is daar veel discussie over geweest in de publiciteit. Die rechtsbijstandsverlening leek te worden stopgezet. Wat is er veranderd in het begin van dit jaar en hoe werkt dit nu feitelijk? Als mensen bij toeval net over de grens worden aangehouden en worden gedetineerd, mogen zij dan een beroep doen op gesubsidieerde rechtsbijstand of niet?

Afgelopen maandag had ik het genoeg in het televisieprogramma Radar te mogen zijn. Daarbij ging het over de toegang tot het recht bij twee gevallen van letselschade door vermijdbare fouten in de medische wereld. In die wereld worden artsen gelukkig steeds eerlijker en opener over mogelijk gemaakte fouten. Dat is goed, maar vervolgens zegt een deskundige namens de verzekeraar: ik heb alles nog eens bekeken en u bekijkt het maar, want u krijgt geen cent. Als de gedupeerden dan hun recht willen halen, moeten zij gaan procederen en dat is ontzettend kostbaar. Daar is nu een mooie voorziening voor gecreëerd, en wel dat men gebruik kan maken van de quickscanprocedure en een deskundigenbericht. Die wordt ook in de monitor beschreven. In de praktijk wordt daar ontzettend weinig gebruik van gemaakt. Hoe komt dat? Heeft de staatssecretaris daar

Wolfsen

een verklaring voor? Voorts wordt er een voorschot verleend van € 3000 voor de deskundige. Dat lijkt mij overigens wat aan de lage kant. Nogmaals, waarom wordt daarvan zo weinig gebruikgemaakt?

Wil de staatssecretaris nadenken over een model dat in Hongkong gangbaar is? Dit staat in de stukken van de staatssecretaris. De mensen die net buiten de gesubsidieerde rechtsbijstand vallen, de zogeheten sandwich class, kunnen daar naar een stichting gaan die dan eventueel toevoeging verleent. Die stichting huurt een advocaat in, die dus gewoon betaald wordt. Als de claim gehonoreerd wordt, moet men 10% daarvan aan de stichting afdragen. Daar geldt dus niet: no cure no pay. Het voordeel is dat de mensen die net buiten de boot vallen, toch kunnen procederen via die stichting. Ik vind dat een vondst. Nogmaals, wil de staatssecretaris hierover nadenken?

De heer **Teeven** (VVD): Wij zijn het inhoudelijk helemaal met elkaar eens over de toegang tot het recht.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Ja.

De heer **Teeven** (VVD): Toch heb ik nog een vraag. Volgens mij wordt er in de begroting te weinig geld vrijgemaakt voor de Raad voor Rechtsbijstand. Volgens mij kan met het begrote bedrag niet verwezenlijkt worden wat uw regeringspartij wil. Als hierover een motie wordt ingediend door de oppositie, denk ik dat u het verzoek gaat steunen om de begroting voor de Raad voor Rechtsbijstand wat ruimer te maken. Of niet?

De heer **Wolfsen** (PvdA): Laten die stukken nog niet naar mij gelekt zijn. Er is een embargoregeling, dus ik heb werkelijk geen idee van wat er in de begroting staat. Ik kan dus niet op uw vraag antwoorden. Als u mij kan helpen, houd ik mij zeer aanbevolen.

De heer **Pechtold** (D66): Ik heb het al eerder gezegd: wij kijken niet naar wat er in de begroting staat. Dit kabinet heeft bij zijn aantreden een bezuiniging van 50 mln. op deze Wet op de rechtsbijstand voorgesteld. Het CDA heeft zojuist verklaard dat het daarmee in de maag zit. In welk orgaan zit het bij de PvdA? Is dat misschien het hart of zijn het de hersenen? Anders ben ik bang dat ik op uw andere organen moet zitten; ik zal dan de nieren moeten proeven of u op de huid zitten.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Als u mij de afgelopen jaren een beetje in deze Kamer gevolgd hebt, weet u dat de gesubsidieerde rechtsbijstand mij in het hart zit. Dit is voor mij een buitengewoon belangrijke kwestie. Mensen moeten namelijk hun recht kunnen halen op een betaalbare, eerlijke en snelle manier. Daarom heb ik zo in conflict gelegen met het vorige kabinet, waar D66 in zat. D66, "uw kabinet", heeft immers voorgesteld om de eigen bijdrage met 50% te verhogen. Dat vonden wij schande. Daar hebben wij ons als Kamer tegen verzet.

Uw kabinet heeft hier ook voorgesteld om de anticumulatieregeling af te schaffen, als mensen voor één probleem drie procedures moeten voeren. Uw kabinet had er een grote weerzin tegen om de vergoedingen van de advocaten te verhogen. Als klap op de vuurpijl hebt u het gewaagd om de griffierechten te verhogen met 15%. Ik heb mij er in de Kamer zeer over verbaasd. De inbreng van D66 bij het wetsvoorstel kwam

erop neer dat dit een belemmering is en in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Immers, de mensen kunnen niet meer procederen. Wij zaten op alfabet in onze fractie: ik zat met de "W" achteraan en had dus een goed overzicht. Wie stemt er als eerste voor? D66!! Dus de laatste die hier grote woorden moet uiten over bezuinigen op de rechtsbijstand, bent u!

De heer **Pechtold** (D66): Na dit tranentrekkende verhaal komt bovenop alle ellende die geweest is een korting van 50 mln. door een PvdA-staatssecretaris!

De heer **Wolfsen** (PvdA): Nee.

De heer **Pechtold** (D66): Komt die er niet? Laat ik voor de helderheid één ding vaststellen. U schrijft historie en daar houd ik ook van. Het is het vorige kabinet geweest, waar inderdaad D66 deel van uitmaakte, dat deze door u zo met loftuitingen omgeven wet heeft ingediend.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Hebt u spijt van al die bezuinigingen of niet?

De heer **Pechtold** (D66): Ik vraag u of u nog 50 mln. extra gaat bezuinigen. Het CDA geeft aan dat het hiermee in de maag zit. U speelt mooi weer, want u zegt dat u niet beschikt over uitgelekte stukken. Dat is dan ongeveer het enige wat niet uitgelekt is. Die spanning houden wij er even tot aanstaande dinsdag in.

Ik vraag u nu, niet alleen om samen aan geschiedschrijving te doen, maar ook of ik de PvdA aan mijn zijde krijg voor een rechtsbijstand met het oog op de toekomst. Daarbij gaat het ook om 50 mln. extra. Onder andere de Orde van Advocaten zegt dat dit tot een nieuwe stelselwijziging leidt.

De heer **Wolfsen** (PvdA): Ik speel geen mooi weer. Ik heb hier de afgelopen jaren gelukkig met succes samen met allerlei fracties, waarbij u zich vaak als laatste aansloot, verzet gevoerd om de gesubsidieerde rechtsbijstand in stand te houden. In het regeerakkoord staat nu heel sec, heel clean, dat er een verzekeringsstelsel moet komen dat aansluit bij de discussie met de heer De Roon. Dan ontstaat er een verschuiving van publiek naar privaat. Meer rechtsbijstandsverzekeringen leiden tot bezuinigingen op de rechtsbijstand. De staatssecretaris moet hier natuurlijk invulling aan geven. Ik heb geen idee hoe zij dat doet. Als het in het eerste jaar niet meteen lukt, zoekt zij wellicht naar andere mogelijkheden om te bezuinigen. Ik hoop dat ik u aan mijn zijde vind – zo zijn de verhoudingen – als wij proberen, dat stelsel intact te laten, zodat iedereen in Nederland, ongeacht de dikte van zijn portemonnee, zijn recht kan halen als het erop aankomt.

De heer **Pechtold** (D66): De PvdA-fractie tracht de bal in het verleden te leggen, maar doet er nu nog eens 50 mln. bovenop. Ik hoop inderdaad van harte dat wij aan elkaars zijde staan en dat de volgende motie die de oppositie indient om die 50 mln. van dat onzalige idee af te halen, eindelijk wordt gesteund. Dan vinden wij elkaar weer en gaan wij samen toekomst schrijven.

De **voorzitter**: U bent zich aan het warmlopen voor volgende week.

Wolfsen

De heer **Wolfsen** (PvdA): Als u niet geregeerd had, was er helemaal geen motie nodig geweest.

De heer **De Wit** (SP): Wil de heer Wolfsen dat wij een ministelsel gaan opzetten?

De heer **Wolfsen** (PvdA): Nee, wij willen niet dat er een ministelsel wordt opgezet. In Zweden of Noorwegen wordt meer met particuliere verzekeringen gewerkt, al kun je je niet voor straf- en vreemdelingenzaken verzekeren. Wat meer privaat kan, zullen wij in ieder geval steunen. Dat is het idee; niet om een ministelsel in het leven te roepen. De groep, dus ongeveer de helft van Nederland, die een te dunne portemonnee heeft om op een betaalbare manier zijn recht te halen, blijven wij steunen, hetzij via verzekeringen, hetzij via een publiek stelsel. Daar is geen misverstand over mogelijk.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 15.05 uur tot 15.10 uur geschorst.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van algemeen overleg op 13 september 2007 over **de JBZ-raad**.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Vorige week is onrust ontstaan bij het doorgeven van gevoelige gegevens over personen aan de Amerikaanse overheid in het kader van het zogenaamde PNR-systeem. Theoretisch bestaat de mogelijkheid dat ook gegevens over vakbondslidmaatschap en seksuele geaardheid verbonden zijn aan passagiersgegevens. Dat willen wij niet. Daarover hebben wij ook breed gesproken in het algemeen overleg. Het lijkt mij verstandig om de minister als ondersteuning de volgende motie mee te geven.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het theoretisch mogelijk is dat gevoelige gegevens, waaronder "gegevens over het seksuele leven van betrokkene", via het PNR-systeem in handen van het Department of Homeland Security kunnen komen;

overwegende dat deze gegevens uitermate privacy-gevoelig zijn;

overwegende dat het opslaan van deze gegevens in een database geen reëel belang dient bij de bestrijding van terrorisme;

overwegende dat de minister het voorliggende PNR-akkoord "aanvaardbaar maar niet perfect" genoemd heeft en "niet conform wat wij hadden gewent";

verzoekt de regering, zich in te spannen om te zorgen dat deze gegevens niet langer worden opgeslagen, een

strikte naleving van de Wet bescherming persoonsgegevens te garanderen en de Kamer hier voor de behandeling van het PNR-akkoord over te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Pechtold, De Wit en Azough. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 464 (23490).

De heer **Pechtold** (D66): Sinds vorig jaar gelden regels voor het meenemen van vloeistoffen in de handbagage in vliegtuigen. Degenen die dit de afgelopen zomer zelf hebben meegemaakt, snappen de ergernis die leeft. Die ergernis bestaat ook bij het Europees Parlement. De VVD'ster mevrouw Hennis-Plasschaert heeft daar een motie ingediend die een meerderheid heeft gekregen. Zij is daar rapporteur op dit punt. Zij heeft diverse experts al laten uitspreken dat deze vloeistoffinname geen enkel doel dient. Een opmerkelijke uitspraak van haar in het Europees Parlement was "wij gaan hier herrie schoppen tot wij erbij neervallen". Ik dien de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat sinds 6 november 2006 in de Europese Unie zeer stringente regels gelden omtrent het meenemen van vloeistoffen als handbagage in vliegtuigen;

overwegende dat deze maatregelen hun effectiviteit als antiterrorismemaatregelen niet hebben bewezen en bovendien leiden tot overlast, ergernis en verspilling;

overwegende dat het Europees Parlement een resolutie (P6_TA(2007)0374) heeft aangenomen waarin het de Europese Commissie verzoekt, deze maatregelen ongedaan te maken;

verzoekt de regering, zich in te spannen om deze maatregelen terug te draaien en de Kamer hier vóór de behandeling van de begroting van Justitie 2008 over te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Pechtold en Azough. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 465 (23490).

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. In het algemeen overleg van hedenochtend is van de kant van de SP-fractie gewezen op het volgende. Er wordt gesproken over het overnemen van vonnissen in strafzaken in het kader van Europa. Er zijn twee kaderbesluiten aanhangig, een over de procedurele rechten en een over de bescherming van persoonsgegevens. Er wordt onderhandeld over het eerste onderwerp, het overnemen van vonnissen in